

ФОРМАНІЮК ВІКТОРІЯ ВАСИЛІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного та європейського права,
кандидат юридичних наук, доцент

ЄВРОПЕЙСЬКЕ ПОЛІЦЕЙСЬКЕ ВІДОМСТВО: ПОНЯТТЯ, ЗАВДАННЯ ТА ФУНКЦІЇ

На теренах Європейського Союзу діє потужна міжнародна поліцейська організація, метою якої є підвищення ефективності роботи національних служб та їх співробітництва в запобіганні міжнародній організованій злочинності [8, с. 159]. Питання в запобіганні міжнародній організованій злочинності є важливим не тільки для Європейського Союзу та країн, які його формують, але і для України, яка має довгу та нажаль не кращу історію у боротьбі з міжнародною організованою злочинністю. Тому місце в системі органів Європейського Союзу, розвиток, розширення правової бази і повноважень, організація роботи Європейського поліцейського відомства є безкрайньо актуальним, бо за короткий термін існування ця Агенція здійснила велику роботу, як з боротьбою із міжнародною організованою злочинністю так і з роботою щодо об'єднання інформаційних баз країн членів Європейського Союзу.

Взагалі, Європейське поліцейське відомство (Європол) – це організація, що координує оперативно-пошукові дії поліції держав-членів Європейського Союзу, збір та обмін інформацією про діяльність міжнародних злочинних угруповань. Безпосередньою, метою діяльності Європолу є підвищення ефективності співробітництва компетентних відомств у попередженні, аналізі причин і протидії особливо небезпечним злочинам європейського масштабу [2, с. 33].

Європол наділений правом встановлювати та підтримувати зв'язки з метою співпраці з третіми державами та іншими організаціями, в тому числі з Інтерполом, отримувати або відчужувати рухоме та нерухоме майно, приймати участь у судовому процесі. Крім того, основним завданням Європолу є боротьба з тяжкими формами злочинності міжнародного характеру: торгівля наркотиками, відмивання грошей та ін. Європол має доступ до даних, що надходять з інших інформаційних систем, а також вправі автоматичним шляхом запитувати дані в інших національних або міжнародних системах [8, с. 163-164].

Відзначається, що Європейському поліцейському відомству відведено особливе місце в організаційному механізмі Європейського Союзу, що зумовлено основною функцією – організацією міждержавної співпраці в сфері протидії злочинності та реалізацією кримінальної політики Європейського Союзу. У зв'язку з наявністю самостійної власної правосуб'єктності (зокрема міжнародної) правовий статус Європолу фактично прирівняний до статусу міжнародної організації. Водночас наявність нормативно-правового регулювання актами Європейського Союзу та підзвітність Європейського Союзу дають змогу зарахувати

його до органів Європейського Союзу, які формуються на основі міждержавних угод [5, с. 355].

1 травня 2017 року, вступив у силу новий Регламент Європолу, який був прийнятий 11 травня 2016 року, коли Європейський парламент проголосував за оновлені повноваження, що дозволили Європолу активізувати зусилля по боротьбі з тероризмом, кіберзлочинністю та іншими серйозними і організованими формами злочинності. Регламент Європолу 2017 року вніс певні зміни в структуру організації і його роботи. Але суть функціонування Європолу залишилась незмінною: Європол повинен підтримувати і посилювати дії компетентних органів держав-членів і їх взаємне співробітництво у запобіганні та боротьбі з серйозними злочинами, що зачіпають два або більше держав-членів, тероризмом та формами злочинності, які зачіпають загальні інтереси охоплені політикою Європейського Союзу. Нові правила Європейського Союзу спростили для Європолу створення спеціалізованих підрозділів для негайного реагування на виникаючі терористичні загрози і інші форми серйозної та організованої злочинності. Регламент Європолу 2017 року також містить чіткі правила для існуючих підрозділів або центрів, таких як Європейський контртерористичний центр та Інтернет-довідковий підрозділ (бюро) Європейського Союзу, обидва розміщені в Європолі. Регламент розширив мандат Європолу, щоб забезпечити його повне оснащення для протидії зростанню транскордонних злочинів і терористичних загроз. Регламент Європолу 2017 року підвищив відповідальність Агентства і підтвердив суворий режим захисту даних Європолу. Він встановив, що нагляд за Європолом буде здійснювати Європейський інспектор із захисту даних.

Визначається, що Європол є не лише органом, який інтегрований в механізм Європейського Союзу, а й фінансується безпосередньо з бюджету Європейського Союзу. Як зазначає Пістракевич О.В., діяльність Європолу організована таким чином, що основні зусилля щодо реалізації оперативних заходів докладаються на рівні правоохоронних органів держав-членів, що здійснюють виявлення і розслідування кримінальних злочинів. При цьому висока ефективність такої співпраці досягається завдяки використанню бази даних Європолу й іншої зібраної та систематизованої на території всієї Європи статистичної інформації, яку можна в будь-який момент отримати через комп'ютерну мережу Європолу з Гааги [4, с. 106].

Сьогодні чітко продиляється тенденція щодо «постійного розширення компетенції Європолу, який поступово перебирає на себе частину повноважень національних поліцейних органів, оскільки, окрім збору, зберігання, опрацювання та обміну інформацією (в тому числі з третіми державами), перед ним ставиться завдання щодо координації, організації, вчинення слідчих та оперативних дій (разом з компетентними органами держави-члена чи у складі спільних слідчих команд) в цілях боротьби з серйозними транскордонними злочинами» [3, с. 540]. Чітко підмічено Пістракевич О.В., що будь-які оперативні дії Європолу

мають здійснюватися у зв'язку та за згодою органів влади держави-члена або держав-членів, території яких вони стосуються [4, с. 109].

Категорії злочинів, що входять до компетенції Європолу, є такими: нелегальна торгівля наркотичними засобами; нелегальна торгівля радіоактивними і ядерними субстанціями; підготовка і здійснення нелегальної імміграції на території ЄС; викрадення автомобільного транспорту; торгівля людьми (включаючи й поширення дитячої порнографії); тероризм; фальсифікація грошей (включаючи підробку банківських карток); відмивання «брудних» грошей за допомогою кримінальних структур, які цим займаються та ін. [1]. Злочин підпадає під юрисдикцію європейської поліцейської організації у таких трьох випадках: якщо його вчинено у складі організованої групи або злочинної організації; якщо вже вчинений злочин або той, що скоюється, об'єктивно може зачіпати інтереси двох або більше держав-членів Європейського Союзу; якщо відомо, що розслідування, припинення або запобігання злочину неможливо здійснити зусиллям однієї держави-члена Європейського Союзу. Тобто це транснаціональні організовані злочини [7, с. 150-151].

Таким чином, хоча Європол і «інтегрувався в систему Європейського Союзу, а також отримав й широку міжнародну правосуб'єктність, яка наділила його частковою автономією та суттєво підсилила його роль в правоохоронній сфері, проте залишається відкритою проблема співробітництва з правоохоронними органами третіх держав, які не входять до складу Європейського Союзу» [8, с. 164].

Отже, вказаний досвід роботи Європолу може бути позитивно використаний у роботі вітчизняних органів внутрішніх справ: з перенесенням пріоритету не на наказові повноваження та підпорядковані обов'язки, а на командне, рівноправне співробітництво, яке підлягає регулярному звітуванню з метою узагальнення та здійснення аналітичної роботи. Слід наголосити також, що введення та апробація нових методів та техніки протидії організованій злочинності на рівні Європолу матиме ефективне значення для вітчизняних органів внутрішніх справ, митниці, прикордонної служби. Методи, що їх застосовують країни Європейського Союзу з метою протидії організованій злочинності, очевидно, повинні бути адаптовані правоохоронними органами України [6, с. 164].

Список використаної літератури:

1. EUROPOL [Електронний ресурс]: оф. Сайт Європолу – Режим доступу: <https://www.europol.europa.eu/>, вільний. – Назва з екрана.
2. Зозуля С.В. Історичний досвід розвитку співпраці країн-членів Європейського Союзу та України в галузі безпеки, внутрішніх справ та правосуддя / С. В. Зозуля // «Наука. Релігія. Суспільство» – 2009. – № 2. – С. 30-38.
3. Макаруха З.С. Правові механізми боротьби зі злочинністю та запобігання їй у рамках Європейського поліцейського офісу (Європолу) / З. С. Макаруха // *Актуальні проблеми держави і права.* – О., 2010. – Вип. 55. – С. 535–541.

4. Пістракевич О.В. Інституційна система Європейського Союзу: становлення та розвиток в умовах розширення : дис. ...канд. з держ. управління : спец. 25.00.01 – теорія та історія державного управління. / О. В. Пістракевич – К., 2015. – 202 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nung.edu.ua/files/attachments/pistrakevych_dis.pdf, вільний. – Назва з екрана.
5. Сірант М.М. Поліцейське співробітництво України і Європейського Союзу – правовий аспект / М. М. Сірант // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. – 2016. – № 850. – С. 353-360.
6. Сорочик Ю.Ю. Європол: новітні тенденції у протидії організованій злочинності // Ю. Ю. Сорочик // Південноукраїнський правничий часопис – 2009. – № 1. – С. 162-164.
7. Столярський О.В. Діяльність Європолу та Євроюсту у протидії транснаціональній організованій злочинності / О. В. Столярський // Розбудова демократичного суспільства після Нюрнберзького трибуналу : матеріали Міжнар. конф. (Одеса, 22–23 жовт. 2010 р.). – Одеса, 2010. – С. 150–158.
8. Чередник Д.В. Еволюція міжнародно-правового статусу Європейського поліцейського відомства / Д. В. Чередник // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. / редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.), В. М. Дрьомін (заст. голов. ред.), Ю. П. Алєнін [та ін.] ; МОНмолодьспорт України, НУ «ОЮА». – Одеса : Юрид. л-ра, 2012. – Вип. 68. С. 159-165.

Ключові слова: Європол, транснаціональна злочинність, транскордонна злочинність, контроль організованої злочинності, регламент, агенція Європейського Союзу.

Ключевые слова: Европол, транснациональная преступность, трансграничная преступность, контроль организованной преступности, регламент, агенство Европейского Союза.

Key words: EUROPOL, transnational crime, transnational organized crime, control of organized crime, regulation, an agency of the European Union.

ХАРИТОНОВ РОМАН ФЕЛКСОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри міжнародного та європейського права,
кандидат юридичних наук

СПІВВІДНОШЕННЯ ГАЛУЗЕВОЇ ЮРИДИЧНОЇ КОМПАРАТИВІСТИКИ З ПОРІВНЯЛЬНИМ ДЕРЖАВОЗНАВСТВОМ

Основна межа пролягає між правом і державою. Однією з найважливіших умов дії правових норм різноманітних галузей права є захист авторитетом і державною силою встановлених або прийнятих державною владою правил поведінки, тобто можливість застосування державного примусу у разі невиконання або неналежного виконання норм різних галузей права. Цілком очевидно, що добровільне дотриманням